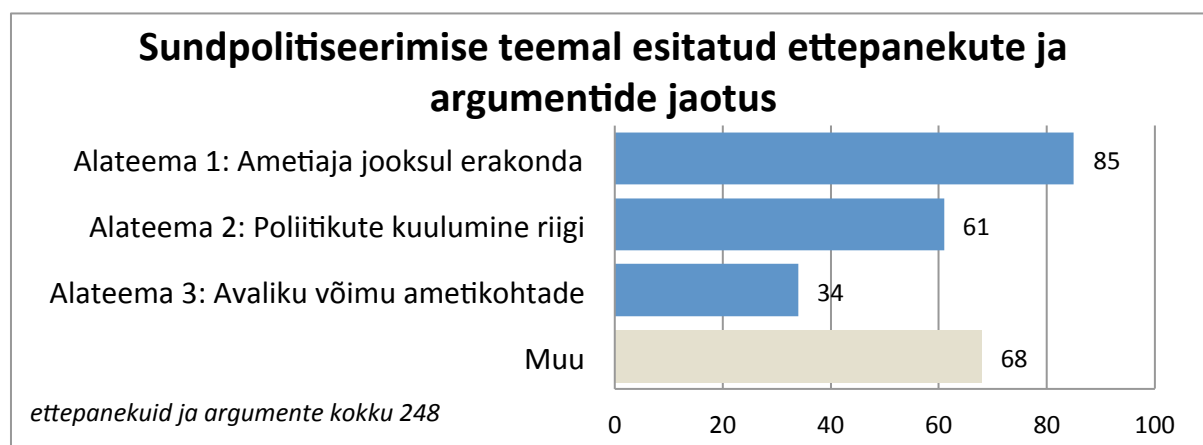

KOKKUVÕTE: SUNDPOLITISEERIMINE

Ühiskondliku ruumi politiseerimisest räägitakse, kui avalikus korras mittevalitavatele ja vaid võimuesindajate otsusest sõltuvatele ametikohtadele nimetatakse ilma selge vajaduseta isikud, kes kuuluvad võimul oleva(te)sse erakonda(desse). Samas on keeruline tõmmata selget joont, mis hetkest saame rääkida sundpolitiseerimisest. Tegemist on probleemiga, sest selline olukord piirab isikuvabadusi ning seab küsimärgi alla avalike vahendite otstarbeka kasutamise.

Sundpolitiseerimise teemal esitati kokku 248 ettepanekut ja argumenti, mis moodustavad 5,15% kõigist Rahvakogu.ee-s esitatud ettepanekutest ja argumentidest. Nende süstematiseerimise ja võrdlemise tulemusel jagunesid ettepanekud kolmeks alateemaks, millest annab ülevaate allolev joonis.

Peamised ettepanekud sundpolitiseerimise teemal

Alateemade all esitatud ettepanekutest tõusid peamistena esile:

1. Keelata või kohustada peatada riigi- ja kohalike omavalitsuste ametnike erakondlik kuuluvus.
2. Lõpetada Riigikogu liikmetele täiendava tasu maksmine riigiettevõtete nõukogudes osalemise eest.
3. Keelata Riigikogu liikme osalemine riigi äriühingute nõukogudes.
4. Avaliku võimu ametikohtade täitmiseks tuleb valida inimest tema pädevuse põhjal.
5. Avaliku võimu ametikohtadele peab korraldama avalikud konkursid.

Lisaks alateemadele esines sundpolitiseerimise teema all muid ettepanekuid ning argumente, mis ühegi alateemaga tugevalt ei seostunud. Paljuarvuline muude ettepanekute ning argumentide arv näitab sundpolitiseerimise probleemi mitmetahulisust.

Peamised sõnumid alateemade lõikes

1. Ametnikud ei tohiks kuuluda erakonda

Rahvakogu sõnavõttudes üldiselt leiti, et ametnikele erakondadesse kuulumise keelu kehtestamine või erakonda kuulumise ajutine peatamine aitaks parandada ametnike kui spetsialistide sõltumatust ühiskonnaelu korraldamisel ja arendamisel. Valdavalt leiti, et riigiametnik ei peaks olema erakonna liige.

2. Poliitikute osalemist riigi äriühingute nõukogudes tuleb muuta

Rahvakogus sõnavõtnud leidsid, et Riigikogu liikmetel ei tohiks lubada osaleda riigi äriühingute nõukogudes, et vähendada nõukogude poliitilist sõltumatust. Teise küsimusena toodi esile poliitikute

tasustamine riigi äriühingute nõukogudes osalemise eest. Üldjoontes oli tunnetatav meelsus, et poliitikute tasustamine nõukogudes tuleb kas üldse lõpetada või tuleb nõukogude tasusid vähendada.

3. Avaliku võimu ametikohad tuleks täita pädevuse alusel konkursi korras

Avaliku võimu ametikohtade täitmise puhul peeti oluliseks ametikohtadele ausate avalike konkursside korraldamist ja ametisse sobivate inimeste valimist vastavalt nende erialasele haridusele, teadmistele ning töökogemusele. Ettepanekutest ja argumentidest kõlas läbi mure poliitilise tasandi liigse mõjuvõimu pärast avaliku võimu ametikohtadele sobivate kandidaatide määramisel ja leiti, et riigiasutuste juhtide ja töötajate sundpolitiseerimine tuleb lõpetada.

4. Muud ettepanekud sundpolitiseerimise teemal

Üldiselt domineeris sundpolitiseerimise teemal Rahvakogu.ee's sõnavõtnute ettepanekutes mure ühiskonna politiseerumise pärast. Palju tõsteti esile erakondade ja poliitilise ladviku mõju riigivõimuorganite ning ühiskonna juhtimisel. Nii nagu kolme selgemalt eristuva alateema puhul, kajas ka muudest ettepanekutest läbi soov depolitiseerida riigiametnikud, sest erakondlik võim ei ole riigi olukorda parandanud. Samuti sooviti, et sundpolitiseerimisele tuleb rohkem tähelepanu pöörata ning süveneda selle põhjustesse. Rõhutati erakondade suurt rolli ühiskondliku elu kujundamisel. Muude ettepanekutena sundpolitiseerimise teemal nimetati:

- kaotada ära maavalitsused, sest need on muutunud poliitilisteks asutusteks, mida juhib poliitikust maavanem;
- kehtestada lisaks Riigikogu liikme riigiettevõtete nõukogudes osalemise keelule karmimad piirangud riigi osalusega ettevõtete juhatustes või nõukogudes osalemises neile, kes on kriminaalkorras karistatud;
- võtta poliitiliste ametikohtade juurdetootmine kontrolli alla;
- eraldada õiguskantsleri ja ombudsmani ametid;
- karistada sundpolitiseerimist;
- komplekteerida Riigikogu loosi ehk demarhia teel vähendamaks erakondlikku mõju;
- lõpetada erakondade liikmete nimekirjade avalikustamine, kuna see on viinud sundparteiastamiseni;
- keelata endistel EKP liikmetel töötamine riigivõimuorganites;
- keelata kohalike omavalitsuste volikogude liikmetel olla sama omavalitsuse palgal;
- luua politiseerumise andmebaas, mille abil saab jälgida mittevalitavate ja vaid võimuesindajate otsusest sõltuvatel ametikohtadel töötavate inimeste erakonnastumist;
- kehtestada kohalike omavalitsuste elanike ülempiir, mis vähendaks kohalike omavalitsuste politiseeritust, sest kohalikud omavalitsused oleksid piisavalt väikesed, et nende juhtimisel saaksid osaleda ka kohalikud aktiivsed elanikud;
- mitte kasutada kohalike omavalitsuste vahendeid mitte-erapooletus valimiskampanias;
- depolitiseerida kohaliku omavalitsuse meedia ja peatada selle finantseerimine kohaliku omavalitsuse eelarvest (näitena toodi välja Tallinna TV);
- kehtestada nõue, kus kantsler ja kantslerile otse alluvad riigiteenistujad püsiksid ametikohal pikemalt kui ühe valimistsükli;
- keelata eetiliste põhimõtetega vastuollu läinud inimestel rahvaesindustes töötada;
- vähendada ametikohtade politiseerimist nii, et kehtestada neil töötavate erakondlaste tasakaalustatuse nõue;
- jätta kohaliku omavalitsuse poliitika volikogu saali, et see ei mõjutaks vallavalitsust;
- keelata võtta erakondadel vastu poliitilisi otsuseid, mis on vastuolus seadusega.